

Międzynarodowa Konferencja: Current Research in African Studies (In Honour of Dr. Eugeniusz Rzewuski)

Uniwersytet Warszawski, 16 maja 2014.

Organizator: Katedra Języków i Kultur Afryki Uniwersytetu Warszawskiego

Szczególną okazją do zorganizowania międzynarodowej konferencji afrykanistycznej, która skupiła wielu światowej klasy specjalistów, było uhonorowanie wybitnego afrykanisty Doktora Eugeniusza Rzewuskiego, który w tym roku formalnie zakończył pracę w Katedrze Języków i Kultur Afryki UW, przechodząc na emeryturę. Na konferencję przybyło wielu znamienitych gości zagranicznych z Afryki (Mozambik, RPA), Europy (Niemcy, Włochy, Austria, Belgia) i USA. Spotkanie posłużyło wymianie opinii na temat celów i najnowszych trendów w dziedzinie afrykanistyki rozumianej jako badania językowo-kulturowe dając interesujące spektrum zarówno opisywanych zagadnień, jak i możliwych ram teoretycznych. Poza zaproszonymi gośćmi z kraju i zagranicy, studenci Katedry Języków i Kultur Afryki zaprezentowali podczas konferencji tematy swoich prac magisterskich w przewidzianej na ten cel sesji plakatowej.

Pierwsza część konferencji poświęcona była gratulacjom i okolicznościowym przemówieniom Koleżanek i Kolegów Doktora Rzewuskiego, którzy wspominali jego dorobek naukowy, wieloletnią pracę w Katedrze Języków i Kultur Afryki oraz na Uniwersytecie Eduardo Mondlane w Maputo, zaangażowanie w liczne misje społeczne w Polsce i w Afryce, a także jego karierę dyplomatyczną i funkcje *chargé d'affaires* w Tanzanii oraz Ambasadora RP w Angoli i na Wyspach Św. Tomasza i Książęcej. Głos zabrali: Prodziekan Wydziału Orientalistycznego prof. dr hab. Piotr Taracha, dr Piotr Myśliwiec z Departamentu Afryki i Bliskiego Wschodu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, prof. dr hab. Krzysztof Byrski z Wydziału Orientalistycznego UW – były Dyrektor Instytutu Orientalistycznego i Ambasadorem RP w Indiach, prof. Bento Siteo z Uniwersytetu Eduardo Mondlane w Maputo oraz Kierownik Katedry Języków i Kultur Afryki prof. dr hab. Nina Pawlak. Mówcy podkreślali niezwykle oddanie, z jakim Doktor Rzewuski realizował różnorodne cele badawcze i społeczne, szerząc wiedzę o ludziach i kulturach Afryki i dbając o umacnianie kontaktów między naszym krajem a krajami afrykańskimi. Wspominali Jego rolę mentora i pozytywny wpływ, jaki wywarł na młodsze pokolenia adeptów afrykanistyki i dyplomacji. Koledzy z Mozambiku zaznaczyli Jego zasługi we wzbudzeniu ich własnej świadomości wagi rodzimych języków i kultur.

Podczas uroczystości wręczono Księgę Pamiątkową pt. „Current Research in African Studies: Papers in Honour of Mwalimu Dr. Eugeniusz Rzewuski”.⁴ Dziękując zebranych, Doktor Rzewuski nawiązał do swojej pracy akademickiej w Warszawie i w Maputo, a także do działalności w MSZ i w placówkach dyplomatycznych w Afryce. Wyraził wdzięczność Koleżankom i Kolegom za długoletnią przyjaźń i współpracę. Tę część uroczystości zakończył Jego referat plenarny pt. „Revisiting Mozambican Ajami: writing traditions, text resources and research”, w którym omówił mozambicką tradycję piśmienniczą w alfabecie arabskim sięgającą XVIII w. Spośród ciekawych przykładów dotychczas nieopisanych zabytków, na szczególną uwagę zasługują teksty w mieszanych kodach językowych, na przykład, suahili-portugalskim.

W drugiej części konferencji przedstawiono jedenaście półgodzinnych referatów zgrupowanych w sesje tematyczne. Pierwszą otworzył wspomniany już prof. Bento Siteo tematem „Writing in our (own) languages”, w którym pokazał jak istotną rolę w kulturze i społeczeństwie pełni literatura w językach rodzimych, takich jak, na przykład, changana (szangana) w Mozambiku. Zwrócił uwagę, między innymi, na ogromny wzrost czytelnictwa w sytuacji, kiedy ogólnie dostępna staje się literatura piękna w językach macierzystych. Podobne czynniki społeczne i kulturowe zabrzmiały w referacie pt. „African languages in schools – let us not forget orality” Michela Lafona z Uniwersytetu w Pretorii, który przedstawił nowatorską koncepcję integracji lokalnej tradycji oralnej w proces nauczania. W kolejnym wystąpieniu, prof. Marina Tolmacheva z Washington State University w USA zanalizowała historię kontaktów na wybrzeżu Oceanu Indyjskiego w Afryce Wschodniej w kontekście wspólnego dziedzictwa kulturalnego i intelektualnego w referacie pt. „East African Toponyms and Intercultural Transmission of Knowledge”. Tę sesję zakończył prof. Stanisław Piłaszewicz z Katedry Języków i Kultur Afryki UW wystąpieniem pt. „Bature Gagare – social activist and writer”, w którym nakreślił sylwetkę wybitnego północno-nigeryjskiego pisarza i działacza społecznego z drugiej połowy XX wieku.

Następna sesja dotyczyła tematyki językoznawczej. Dwa referaty poświęcone były nieopisanym dotychczas a zagrożonym językom z obszaru Tanzanii. Prof. Bernd Heine i prof. Christa König z Uniwersytetu Kolońskiego przedstawili wyniki badań terenowych nad nilockim językiem akie. W wystąpieniu pt. „Moribund or not? A case of language endangerment in Tanzania” rozważali interesujące czynniki socjolingwistyczne, które sprawiają, że język tej niewielkiej, ubogiej i zdominowanej kulturowo społeczności jest nadal żywy. Z kolei prof. Karsten Legère aktualnie związany z Uniwersytetem Wiedeńskim (wcześniej z Uniwersytetem w Göteborgu) w referacie pt. „(Chi-)Dowe of Bagamoyo District (Tanzania) –

⁴ Red. Iwona Kraska-Szlenk i Beata Wojtowicz.

a small, vibrant linguistic variety” opisał sytuację socjolingwistyczną bantuskiego języka *doe* (*doe*). Dwa pozostałe wystąpienia w tej sesji dotyczyły zagadnień fonologicznych – oba w językach bantu z obszaru Mozambiku. Prof. Armando Ngunga z Uniwersytetu Eduardo Mondlane w Maputo przedstawił interesujące procesy fonologiczne dotyczące niejednorodnego zachowania spółgłosek nosowych w języku *jao* (*yao*), postulując w swym referacie pt. „One language, two phonologies: The case of nasals in *Ciyaawo*” uwzględnienie dwóch paralelnych „fonologii” tego języka. Dr Maus Devos z Uniwersytetu w Lejdzie w wystąpieniu pt. „How did *Shangaci* come to be a nasal language?” zajęła się z kolei samogłoskami nosowymi, które stanowią ciekawą innowację w języku *shangaci* w stosunku do innych języków bantu.

W ostatniej sesji powrócił temat języków i tradycji literackich. Sesję zainaugurowała prof. Anna Kalewska z Instytutu Iberystyki UW wystąpieniem poświęconym twórczości dramatopisarskiej noblisty Wole Soyinka pt. „Wole Soyinka – Theatre in African traditional culture”. Następnie doktorantka Uniwersytetu Neapolitańskiego, Annachiara Raia, na przykładzie trzech wersji manuskryptu tego samego poematu suahili omówiła problematykę krytycznego opracowania tekstów w piśmie arabskim (tytuł referatu: „On Swahili – manuscripts in Arabic script: layout and orthography of the ‘*Utendi wa Yusuf*’”). Sesję zamknął prof. Sergio Baldi, również z Uniwersytetu Neapolitańskiego, który w referacie pt. „Swahili grammatical loans from Arabic in contemporary prose texts” (przygotowanym wspólnie z Maddaleną Toscano) pokazał zróżnicowanie frekwencji występowania wybranych kategorii zapożyczeń arabskich we współczesnych tekstach prozatorskich suahili w zależności od stylu autora i regionu, z którego pochodzi. Gościem konferencji była również znamienita suahilistka prof. Irma Herms z Uniwersytetu w Lipsku.

Konferencja była znakomitą okazją do spotkania, zacieśnienia współpracy i wymiany doświadczeń warszawskich afrykanistów z wybitnymi specjalistami zagranicznymi. Pokazała różnorodność współczesnej tematyki badawczej w ramach studiów językowo-kulturowych i zastosowania nowoczesnych metodologii w badaniach afrykanistycznych.

Iwona Kraska-Szlenk

*